

Azərbaycan Avropaya "yaşıl enerji" körpüsü də salacaq

Qədim neft diyarı olan Azərbaycan XXI əsrin birinci onilliyində özünü qaz ixrac edən ölkə kimi də təsdiqlədi. 2006-cı ildən Gürcüstana, 2007-ci ildən isə Türkiyəyə qaz nəql etdi. Sonra bu istiqamətdə açılan yollar geniş dəhlizə çevrilərək Xəzərin dərinliklərindən çıxarılan mavi yanacağı 2020-ci ilin dekabrında Avropaya çatdırdı.

Biz artıq elektrik enerjisi də ixrac edirik. Halbuki cəmi 20-30 il əvvəl özümüzə ondan kəskin korluq çəkirdik. İndi regionun ən işıqlı ölkəsinə çevrilməsi Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qısa müddətdə keçdiyi möhtəşəm inkişaf yolunun bariz nümunələrindəndir.

Yaxın zamanlarda Azərbaycan həm də "yaşıl enerji" ixrac edəcək. Bunun üçün ölkəmizin böyük potensialı var. Yəni Azərbaycan günəşi bol olan ölkədir və bu, günəş elektrik stansiyalarının tikilməsinə şərait yaradır. Bir sıra dağ rayonlarımızın təbiəti isə külək enerjisinin istehsalına imkan verir. Üstəgəl Xəzər dənizi kimi nəhəng bir enerji mənbəyini...

Bu istiqamətdə mühüm addımlar atılır. Azərbaycanın uzunmüddətli, dayanıqlı, ucuz və ekoloji cəhətdən təmiz enerji növləri ilə təmin edilməsi prosesinə xarici investorlar da həvəs və inamla qoşulublar. Bu ilin yanvar ayında Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının "ACWA Power" şirkəti tərəfindən inşa ediləcək 240 MVt gücündə "Xızı-Abşeron" Külək-Elektrik Stansiyasının tikintisinə start verilib. Daha sonra - martın 15-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti "Qaradağ" Günəş-Elektrik Stansiyasının təməli qoyulub.

Prezident İlham Əliyev işğaldan azad olunmuş əraziləri - 10 min kvadratkilometr ərazini - "yaşıl enerji" zonası elan edib. Xa-

duğu kimi, sazişi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Rumıniyanın Baş naziri Nikolae Çuke, Gürcüstanın Baş naziri İrakli Qaribaşvili, Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban imzalayıblar. Mərasimdə Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannis və Avropa Komissiyasının prezidenti xanım Ursula fon der Lyayen iştirak ediblər. Elə həmin gün bu məsələ ilə bağlı plenar iclas keçirilib.

Təbii ki, hər hansı bir ixrac layihəsinin həyata keçirilməsi öncədən genişmiqyaslı işlərin görülməsini, infrastrukturun yaradılmasını tələb edir. Elektrik enerjisinin ötürülməsinin də özünəməxsus çətinlikləri və spesifik cəhətləri var. Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannis da məhz perspektivdə hələ görülməli işlərin çox olduğunu dedi: "Növbəti mərhələdə sualıtı elektrik enerjisi xətti boyunca rəqəmsal xətti çəkməyi hədəfə alırıq. Dəniz nəqliyyat əlaqələrinin bizim Konstantadakı limanımızdan Gürcüstan istiqamətində genişlənməsi nəzərdə tutulur. Bu səylər Azərbaycanla və sonra Mərkəzi Asiya ilə bağlılığı artıracaq. Potensialımızdan yararlanmaq və dayanıqlılığını artırmaq üçün qarşıda bizi çoxlu işlər gözləyir".

Belə ki, bərpaolunan enerjinin inteqrasiya edilməsi üçün münasib interkonnektorlara ehtiyac yaranır. Buna görə Rumıniya, Gürcüstan və Azərbaycan arasında Qara dənizdən çəkiləcək elektrik xətti olduqca vacibdir. Bərpaolunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisini Rumıniya və Macarıstan ərazisindən Avropa İttifaqına gətirməklə bu layihə təchizatın təhlükəsizliyini gücləndirməyə kömək edəcək. Təsadüfi deyil ki, Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula fon der Lyayen imzalanan bu sazişin Avropa İttifaqını Cənubi Qafqazdakı tərəfdaşlarına daha da yaxınlaşdıracağını və təmiz enerjiyə keçidə nail olmağa dəstək verəcəyini bildirdi.

Söhbət tərəfdaşlıqdan düşəndə Azərbaycanın adının xüsusi vurğulanması da təsa-

tirlədaq ki, buraya daxil olan bölgələr 7200 meqavat günəş, 2000 meqavat külək enerjisi potensialına malikdir. Ölkəmizin daxili su ehtiyatlarının isə təxminən 25 faizi, yəni illik 2 milyard 560 milyon kubmetri bu ərazilərdə formalaşır. Günəş enerjisi potensialı Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan və Qubadlıda, külək enerjisi potensialı Laçın və Kəlbəcərin dağlıq ərazilərində müşahidə olunur. Hazırda Cəbrayıl rayonunda bp şirkəti ilə birlikdə "Şəfəq" Günəş-Elektrik Stansiyasının tikintisi barədə danışıqlar davam edir.

Təsadüfi deyil ki, Avropa Komissiyasının prezidenti xanım Ursula fon der Lyayen də cari ilin iyul ayında Bakıda olarkən Azərbaycanın sözügedən sahədəki potensialını vurğulayıb. Başqa sözlə, ölkəmizin bərpaolunan enerji istehsalı sahəsində imkanları Avropa İttifaqı tərəfindən yüksək dəyərləndirilir. Artıq külək və günəş enerjisinə sərmayə qoyuluşu prosesinə başlanıb. Bərpaolunan enerji potensialı ilə bağlı ilkin qiymətləndirmə də aparılıb. Bu məsələlər Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında imzalanan enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumunda öz əksini tapıb.

Deməli, Azərbaycanın istehsal edəcəyi "yaşıl enerji"nin gələcək ixracı məsələləri də indidən diqqət mərkəzindədir.

Bu il dekabrın 17-də Buxarestdə "Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan Hökumətləri arasında "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş" in imzalanması da buna aydın misaldır. Məlum ol-

düfi deyil. Ölkəmiz etibarlı tərəfdaş olduğuna bir çox layihələrlə, o cümlədən qaz ixracında, xüsusilə son dövrlər Avropanın mavi yanacağı ehtiyacının artdığı vaxt sübut edib. Azərbaycan qazının istehlakçılarının sayı getdikcə artır. Prezident İlham Əliyev sözügedən iclasda bu barədə də məlumat verdi: "Ötən il Azərbaycanın Avropa İttifaqı bazarına təbii qaz ixracı 8,2 milyard kubmetr təşkil etmişdir, bu il 11,3 milyard kubmetrdir. Növbəti il onun həcmi ən azı 11,6 milyard kubmetr olacaq. Gələcək il Azərbaycandan ixrac ediləcək təbii qazın ümumi həcmi təxminən 24 milyard kubmetr olacaq. Müqayisə üçün, 2021-ci ildə o, 19 milyard kubmetr təşkil edirdi. Dünən Dövlət Neft Şirkəti və Romqaz 2023-cü il yanvarın 1-dən Azərbaycandan Rumıniyaya qazın təchizatı barədə müqavilə imzaladılar. Beləliklə, Azərbaycan özünün qaz təchizatının coğrafiyasını Avropa bazarına qədər genişləndirir. Bu, hamı üçün uduşlu vəziyyətdir, çünki Avropaya öz enerji təhlükəsizliyinin qorunması üçün qaz lazımdır, Azərbaycanın isə özünün nəhəng enerji resursları üçün etibarlı bazara ehtiyacı var".

İndi isə Azərbaycan Avropaya "yaşıl enerji" körpüsü salmağa başlayır. Ölkəmiz Avropanın mühüm elektrik enerjisi, əsasən, "yaşıl enerji" təchizatçısına çevrilməyi planlaşdırır. 2027-ci ilə qədər 3 qıqavat külək və 1 qıqavat günəş enerjisi istehsal etmək nəzərdə tutulur. Bunun 80 faizi ixrac olunacaq.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*